

Reimarin siirtäjät.

(Tosi tapaus).

Kirjoitti

Tapani Tarkka.

Satakunta, 1896.

Kun laestadiolaisuus ensiksi Pohjanlahden rannoilla alkoi lewiämään etelää kohti, vaikutti tämä herätys waltaawasti monen omaantuntoon. Erinomaittain semmoiset sielut, joita jokin salainen synti rasitti, tuossa uudessa opissa, joka heti tarjosi anteeksiannon niille, jotka syntinsä tunnustaen wain ottiwat lahkon weljiltä synninpäästön, näkiwät siinä pelastuksensa ja tunsiwat itsensä siihen woimallisesti wedetyksi.

(Tämän pienen kertoelman kirjoittajalle ei ollenkaan ole tarkoituksena puhua tämän opin suunnasta, se on jo kauttaaltansa maassamme tunnettu ja on sillä siis kyllä ikää puhua itse puolestansa, waan se mitä ylempänä sanottu on, kuuluu wälittömästi itse kertomukseen. Minä wain kerron. Mutta samalla saan myöskin heti aluksi huomauttaa, että en tee sitä kertomisen halusta — päin wastoin — waan kuolleen henkilön pyynnöstä)

Joutsen oli myöskin „tehnyt parannuksen“. Nyt odotettiin tunnustusta. Eräässä asiassa oli kauwan pi-

detty epäluuloa hänen ja erään toisen miehen suhteen ja nyt toivottiin edellisen tunnustuksen kautta saatawan waloa asiassa. Ja niin tapahtuikin; hän tunnusti. Mutta siinä ei ollut saapuwilla muita kuin muutamia „uskon weljiä“. Asia tuli kuitenkin ilmi seurapiirin ulkopuolellakin, ensiksi enemmän arweluna kuin warsinaisena tietona, mutta sitte se myönnettiin todeksi.

Herännyt oli hänen oman tunnustuksensa mukaan ollut jo ennenkin ja kuulunut useampaa lahkopinsuuntaan maassamme, wuoroonsa körttiläisiin, rukoilewaisiin ja hedbergiläisiin. Hän oli hilpeä, herttainen wanhus, kuitenkin aina wähän alakuloinen. Ja nöyrähenkinen hän oli. Hän puhui mielellään uskonnollisista asioista ja saarnatapaan, niinkuin sille lahkolle onkin omituista — erinomattain silloisena aikana —, mutta keskusteluun maallisistakin asioista yhtyi hän wilkkaasti ja asiankäsityksellä, kun sattuiwat puheeksi.

Oli jo muutamia vuosia kulunut siitä kuin hän oli tähän lahkoon yhtynyt, kun eräänä sunnuntaina syksyllä jouduin hänen kanssaan puheisiin. Hän tuli luokseni ja satuin olemaan yksin kotona. — Hän käwi

usein minua terwehtimässä. Puhuimme tawallisesti uskonnollisista asioista ja niinpä nytkin, ja hän tähtäsi sanojaan minuun. Mutta miten olikaan, puhe kääntyi häneen itseensä. Hän puhui nyt siitä, miten häntä nuoruudelta asti oli eräs synti painanut, mutta että hän monia turhaan koettaneena nyt wasta „tämän opin kautta“ oli saawuttanut rauhan omalletunnolleen. Mutta tuon sanoi hän niin omituisesti alakuloisella äänellä ja pää waipuen alaspäin, että minä epäilin sitä rauhaa ja olin oikein lewotoin asiasta. Tein senwuoksi joitakuita warowaisia kysymyksiä, mutta hän ainoastaan huokasi sywään ja wakuutti, että asia nyt oli hywin, kun hän wain „woi uskoa“.

Niin, siinäpä se juuri olikin!

Oli kuullutkin hänen usein seuroissa pyytäneen anteeksi „heikkoa uskoaan“.

Pyysin hänen toistenkin tulemaan luokseni ja hän lupasi. Mutta kului puoli vuotta, eikä hän tullut. Olin jo pahoillani ja ajattelin, että hän kentiesi kuitenkin oli loukkaantunut sanoistani. Ehkä minä niin arastawasti olin häneen koskettanut, niin hänen tunteellisuuttaan säälien laskenut sanani, ja ehkä hänen omaystäwällinen katseensa ja äänensäkin lähtiessä oli

toista puhunut.

Oli taaskin sunnuntai-iltapuoli kewäällä, kun ukko astui sisään owesta. Ja nytkin saimme kahden kesken haastella. Olin oikein iloinen hänet nähdessäni; mutta samalla kysyin syytä, miksi hän niin kauwan oli ollut poissa, olisiko sanani viimekerralla millään tawoin häntä loukannut?

„Ei, ei“, wastasi hän. „En minä siitä loukkaantunut, ei teidän sanoistanne mitään pahastuttawaa ollut. Ja näin minä sen, ettette uteliaisuudesta kysellyt. Mutta en ole tullut juuri sen tähden, että en sentään ole tahtonut sitä puhetta jatkaa, mutta nyt minä ajattelin että tämä on wain wihollisen kiusaus ja lähdin tulemaan. . . En ymmärrä, mikä siinä on, mutta minun on tehnyt mieleni puhua siitä asiasta teidän kanssanne jo kauan aikaa ja olen wäliin aikonutkin, kun olen kotoa lähtenyt. Wiimeinkin päätin, mutta sitte. . . en taaskaan saanut siitä puhutuksi. Wihollinen kai siinä estää“.

Hän oli warsin alakuloinen taaskin ja puhui katkonaisesti.

„Niin, jos ette nytkään tahdo siitä puhua, niin annan sen olla. Onhan meillä muitakin puhelu-ai-

neita“.

„Ei, kyllä taitaisi olla parempi sitte kun siitä olisi puhuttu. . . Olen pitkin talwea tänne hankkinut, mutta: . . Enkä minä sitä teiltä salata tahdo. . . ei sitä warten. . . Enkä minä tiedä ketään, jolle niin halusta sitä puhuisinkaan. . . Ja minä ajattelin, että ei sitä nyt enää lykätä. . .“

„Minä olen kuullut, että olette tunnustanut erään teon joku wuosi sitte“, sanoin auttaakseni häntä alulle, „ehkäpä se on sama asia, jota tarkoittatte?“

Käsitin, että hän tarwitsi huojentaa mieltään.

„Niin olen, sama asia se on“, wastasi hän hiljaa.

„Sallittelo minun kysyä siitä?“

Käännyin ulos ikkunasta katsomaan.

„Sallin kyllä, mielelläni, koska lähdinkin warsin sen tähden nyt, että siitä puhuisin, mutta kai se on se „kunnian p—le“, joka sitä estää sanomasta taaskin“.

Ukko huokasi.

„Eikö se ole siitä reimarin siirtämisestä?“

„On, siitä se on!“ Hänen äänensä wärähti. „Mutta kyllä minä sen olen Jumalalta anteeksi saanut.“

„Se onkin warmaa, sillä „joka hänen tykönsä tulee, sitä ei Hän heitä ulos“. Mutta mikä teidän mieltänne

nyt kuitenkin raskauttaa siinä asiassa?”

„Se, kun en ole saanut sitä tunnustaa ja anteeksi pyytää häneltä, jota vastaan minä rikoin, ja että hänen täytyi syyttömästi kärsiä ja sai kuoleman. . . sai keuhkotaudin murheesta ja kuoli pois parhaassa miehuutensa iässä. . . ja jätti lesken ja pienet lapset jälkeensä awuttomuuteen.“

Ukko itki nyyhkytti.

„Ja se waiwasi minua heti“, lisäsi hän, wähän wai’ettuaan, „ja on aina waiwannut“.

„Mutta koska se teitä jo silloin waiwasi“, minä sanoin, „miksi ette menneet häneltä anteeksi pyytämään, koska hän niin kauwan sairastikin, että oli kylä aikaa teillä?“

„Niin jos minä sen olisin tehnytkin! Mutta minä pelkäsin rangaistusta, pelkäsin joutuwani esiwallan käsiin. Kyllä siitä olisi ollutkin kowa rangaistus, warmaan „neljäkymmentä“*) ja „wuosituomio“**) päälle. . . En minä ole ikänä rohjennut sitä kysyä kenel-

*) 40 paria witsoja.

**) Pakkotyö Wiaporissa. Edellinen jo, Jumalan kiitos, on poistettu-kin kaakinpuineen.

täkään, mutta ymmärrän minä sen“.

„Mutta miksi ette pyytäneet puhutella häntä kahdenkesken?“

„Ajattelin minä sitä kyllä, mutta en sentään rohjennut, minä pelkäsin, että hän vaatii minua sen julkisesti tunnustamaan — puhdistuswalalle kuka tiesi pakottaen, kun hänen oma asiansakin vielä oli auki, enkä minä sitä olisi tehnyt. Ja kun hän sitte vihdoinkin pääsi siitä wapaaksi, en minä enää mennyt, ajattelin wain että olkoon nyt sillänsä, koska ei hän joutunut saamaan mitään rangaistusta kumminkaan . . . Ja sitte oli hän jo niin heikkokin, että kuoli pian, enkä minä saanut mennyksi . . . Minä käyskentelin yökaudet, sillä ei ollut mulla rauhaa ja ai’oin kyllä aina mennä sinne, mutta en sentään mennytkään. Otin wain raukka wiinasta turwani ja paadutin itseni omantunnon ääntä vastaan. Join siihen aikaan kaikkein enimmä . . . Niin, en minä mennyt, ja sitäpä olen aina katunut“.

„Mutta eikö mielenne olisi huokeampi, jos lapsille ilmoittaisitte heidän isänsä syyttömyyden? Ajatelkaahan, kuinka suloista se heille olisi kuulla“.

„Olen kyllä minä sitäkin ajatellut, kai he sen

tarwitsisiwat saada tietää ja totuus tarwitsisi kyllä tulla ilmi muutoinkin, mutta minä olen aina ollut niin heikko. . . En woi sitä tehdä nyt enää vanhana, kun en nuorena ole woinut. Siitä taitaisi kuitenkin tulla julkinen kysymys ja rangaistus wieläkin“.

„Ei suinkaan, kyllä he sen teille anteeksi antaisiwat, mutta se olisi teille lohdutukseksi, että lapsille olisitte saanut tunnustaa, mitä isää vastaan olette rikkonut“.

„En minä woi. Mikä sen edeltäkin tietää? Jos he waatisiwat minua julkiseen tunnustuksen, niin minun täytyisi omistaa. . . Ja raskas minun olisi syödä „kruunun leipää“ vanhana. . . Mutta soisin minä heidän sen saawan tietää, kun olen kuollut. Olen monta kertaa aikonut tehdä siitä kirjoitetun tunnustuksen ja olen koettanutkin, mutta ei se ole käynyt minulta laatuun. Siinä tarwitsisi olla wähän enempi puhuttuna ja minä soisin sen tulewan oikein sanomissa julkaisutuksi, enkä minä osaa sitä laatia. . . Mutta jos te lupaatte sen tehdä sitte kun minä olen kuollut, niin minä pääsen siitä murheesta. . . Mutta älkää sitä ennen tehkö“.

Minä lupasin hänelle sen, jos eläisin silloin.

„Oi woi, kun en ole jo ennen siitä teille puhunut, nyt minä pääsen koko taakan alta, joka minua niin kauwan on painanut“, sanoi hän. „Kyllä Jumala teidän antaa elää! Ja se olkoon sitte Hänen asiansa. . . Ei suinkaan sen lasten wuoksi niin kiire ole, eiwät he sitä enää tiedä odottaakaan. . . Ja minä olen sen niin miettinyt, että on paras, kun asia tulee sanomain kautta oikein julkisuuteen, koska se on hänellekin julkinen ollut; minä tahdon tehdä sen hänen, wainajan, muistollensa. Ja minä suon sen Hietasenkin tähden, että asia kerran tulee ilmi.“

„Mutta ettekö ole koskaan hänelle siitä mitään puhunut?“

„En, en koskaan.“

„Mutta miksi ette? Kyllä teidän olisi tarwinnut puhua.“

„Olen monta kertaa mennyt hänen luoksensa sillä mielellä, että jotakin puhuisin, mutta en ole rohjennut. Minä olen niin heikko. Kun hän katsoo minuun, niin en uskalla. . . Ja hänen kuitenkin pääsyy olikin. . . En suinkaan minä sinne olisi joutunut ilman häntä. . . Mutta onko se asia koskaan häntä waiwannut — en tiedä. Kyllä hän osaa Raamattua enemmän kuin mi-

nä; minä en hänen kanssaan kestä sanoissa . . . Hän on hywissä waroissa ja arwossa pidetty mies, mitä minä hänelle rohkenen puhua, tällöinen köyhä mökkiläinen? Kun menen sinne, tarjoaa hän heti ryypyn, kyllä hän kohtelias on aina, mutta samalla katsoo hän minuun niin terävästi, nyt olletikin, kun olen parannuksen tehnyt, etten saa suutani auki“, walitti ukko. „Ja olen minä maistanutkin, en ole tahtonut häntä wihoittaa. — Kyllä on waikeaa sen wanhan wian kanssa, sekin tahtoo wielä seurata. Ei sitä wanhaa ihmistä riisuta pois, ennenkuin kuolemassa.“

„Olkaa nyt hywä ja kertokaa siitä asiasta.“

„En minä tiedä, kuinka sitä kertoisin. Kun te asian jo ennen olette kuullut ja minä sen omistan teille, niin kyllä sen itse paremmin ymmärrätte, kuinka kirjoittatte. En minä kaikkia muistakaan enää, olen koettanut unhottaakin.“

„Ei maar, kyllä teidän itse wähän tarwitsee siitä kertoa, en woi muuten täyttää pyyntöänne. Sanoittehan, että siitä tarwitsisi puhua wähän enempi; ja mitä siitä woin sanoa, jos ette mitään itse ole kertonut? Silmä en minä muiden puheitten mukaan sitä tee, kuin teidän omanne. Sanokaa, miten se tuli alkuun teidän

ja Hietasen wälillä, tuliko hän teitä pyytämään siihen, kai sen muistatte?“

„Tuli. Muistan kaiketi minä sen! Se oli sunnuntai-ehtoopuoli kewäällä. Minä olin wiikolla ollut Eero Mäkelän kanssa reimaamassa ja olin nyt hywässä hutikassa, kun oli rahaa kyllä. Minä olin juomari jo silloin, vaikka en wielä paha ollut. Siellä oli tanssi K—n kylässä ja Hietanen tuli myöskin sinne ja läheni siihen muurin tykö, jossa minä seisoin, terwehti ja rupe- si minun kanssani haastelemaan. Kai hän sen minus- ta näki, että nauttinut olin, hän käski minua ulos. Oi jos en olisi silloin häntä seurannut; se oli koko elämä- ni onnettomuus! Mutta hän oli niin parempia olewi- naan, että olin kuin wähän ylpeä siitä että hän minua puheelleen kutsui. Kyllä kai! Hänellä oli täysinäinen pullo wiinaa lakkarissa ja tarjosi minulle siitä, minä otin ja hän käski ottaa paremmin ja maistoi itsekin. Ja niinkuin olen sanonut, minä olin tärkeä sille, Ju- mala paratkoon. Minä tulin warsin juomuksiin, kun siinä wähän aikaa maisteltiin. Ja minun pääni on aina kantanutkin wähän. Sitte pyysi hän minua tulemaan myöhemmin kanssansa wähäiselle wenematkalle. Ja kyllä hän sitte jo matkan tarkoituksenkin sanoi; en

minä sitä muista, kuinka hän siitä puhui kuin pilaa tehden aluksi, olin niin paljon liikutettu, mutta hän tarjosi minulle 30 riksiä. . . Se oli iso raha olewinansa. Minä kielsin ensiksi, mutta hän osasi sen niin puhua, että minä suostuin. Enkä minä uskonut sen niin pahoin käywän. . . Ja hän antoi minulle 30 riksiä hopeassa.“

Se oli siis „30 hopeapenninkiä“, sanoin ikäänkuin pakotettuna siihen, wasten tahtoani.

„Niin oli, niin oli, 30 hopeapenninkiä, pettäjän palkka. . . „Ja yö oli.“ Olen kyllä sen muistanut.“ Hänen kaswoissaan näyttäytyi suonenvedon tapainen ilme. „Mutta en minä sen wuoksi epäile Jumalan armoa.“

„Ei suinkaan, se olisikin ihan wäärin. Ja tässä onkin ollut warsin toisenkaltainen asia ja suhde“, kiihduhdin sanomaan, „kuin se, mitä niiden sanojen sisällyksellä tarkoitetaan.“

„Niin on, Jumalan kiitos!“

„Ette uskonut, sanoitte, sen niin käywän“, lausuin häiritäkseni hänen surullisia ajatuksiaan ja samalla saadakseni taaskin kertomuksen katkenneen langan päitä yhdistetyksi.

„En, en minä uskonut. Luulin siitä wain tulewan semmoisen kepposen, että Mäkelä saisi työtä aamulla ja pidin Hietasta huliwilinä, joka ei wälitä rahoista, kun kiusanteko on kysymyksessä wirkaweljelle. Mitäpä juopunut käsittää? — Minä lähdin sitte käwelemään wähän eteenpäin rantaan ja Hietanen otti minut siitä weneesen. „Nyt on jo jotenkin sumua“, sanoi hän, „ja se ajautuu tällä tuulella tänne yhä enempi, ei meitä kukaan näe.“ Weneessä oli hänellä toinen pullo wiinaa, taisi kolmaskin olla, mitäpä minä sitä muistan. Ei siinä selkeämään kerinnyt. Minä soutelin, ei tuullut juuri ensinkään. Kun tulimme paikalle, laskei hän keulan reimarin kylkeen ja käski minua sitä irroittamaan siitä, mutta minä sanoin: „minä en tee sitä, siirrä itse, jos tahdot“. Mutta kun hän wihastui siitä kowin, koettelin minä sitä ja sanoin: „en minä woi, ei sitä saa liikkumaan, annetaan olla siinä“. Ja se olikin kowin raskas, kun siinä oli iso kiwi painona — olin itse sen pannut — mutta nyt en woinut saada sitä liikkumaan, kun olin niin pahoin pöhnässä, enkä sitäpaitsi tahtonutkaan. Sen kyllä tiesin, ettei se oikea aikomus ollut, vaikka pöhnässäkin olin. Mutta hän kirosi ja käänsi weneen niin, että sai itse reimariin

kiinni. „Souda sitte“, sanoi hän, „koska et nosta“. „No kyllä minä soudan“, minä sanoin, „niinkuin puhuttu-kin on“. — En minä silloin siitä wäliä pitänyt, että se tuli siirretyksi, kun hän wain itse sen teki. Mutta yhtä pitäjä kuin piirtäjäkin, sanoo sananlasku. — Hän kirosi ja kirkui ison aikaa, ennenkuin sai sen siitä irti. Kai hänkin liikutettu taisi olla, koska hän maisteli aina kun tarjosi, en minä sitä tiedä. Sitte käski hän minun soutaa ja minä sousin niinkuin hän komensi. . . . Noh niin! Se laskettiin sitte siten, että laiwan, kun tulisi sisään, wälttämättä täytyisi mennä karille ja särkyä, sillä se on kowin paha kari siinä. Ja sinä yönä oli tullutkin kowin wahwa sumu. Sitte toi hän minut rantaan taaskin. „Muistat nyt“, sanoi hän, „ettäs tukiit suusi, muutoin ei sinun ole hywä olla, ja saat yksin olla reijässä“. Ja kuinka minä siitä olisin uskaltanut puhuakaan witsoja selkääni? Muistan että silloin jo tulin sangen lewottomaksi, mutta ajattelin taaskin: ei siitä tule mitään, Hietanen saa wain pitkän nokan, kun Mäkelä sen siinä aamulla äkkää werkköjaan koamaan mennessään.“

„Olin kuitenkin wähän kahden waiheella, menisinkö heti Mäkelän tykö sanomaan kaikki. En minä

rahoista wälittänyt, kyllä ne takaisin olisin antanut, mutta en sitäkään uskaltanut tehdä, siinä olisin joutunut kahden tulen wäliin, sillä tiesin, että tuskinpa Mäkelä kärsisi semmoista „leikkiä“; ja Hietanen wartioitsi minua myöskin weneestä siinä, missä seisoin ja mietein ja komensi minua kotio menemään. Ja minä lähdin.“

„Enkä minä tietänyt mitään laiwaa tulossa olewan, mutta Hietanen tiesi, waikka hän ei sitä minulle sanonut, että eräs Ahwenanmaalainen oli ottanut halkoja —n haminasta, mutta ei ollut sieltä saanut täyttää lastia; ja että Mäkelälle oli tullut wiesti, että lähtisi siitä sieltä tuomaan sisään tänne. — Tuuli oli wironnut aamupuolessa yötä . . . Laiwi särkyi — ja Mäkelä waadittiin edeswastaukseen asiasta.“

„Kun heräsin puolipäiwän rinnoissa sinä maanantaina, oi woi, silloin minä kohta kuulin puhuttawan tuosta onnettomasta haaksirikosta ja wähältä oli, että en ilmoittanut kaikkia, mutta ei sielunwihollinen sitä sallinut. Ja millä sen olisin saanut todistetuksi Hietasen päälle? Enkä minä siitä yksin tahtonut kärsiä. Rahat oikeen polttiwat lakkarissani, ja minä join niin kauwan kuin äyrikin oli jälillä. Ei niillä rahoilla siu-

nausta ollut, ei, kirous niitä seurasi, join vielä entisetkin rahani kaikki. . . Wiina semmoisia tekee.“

„Mäkelä kyllä oikeudessa väitti, että reimari oli siirretty, mutta kuinka hän sen woi saada täyteen? Minun hän tosin wei todistamaan siitä, miten hän sen oli pannut ulos. Ja waikka Hietanen kielsi minua sanomasta muuta kuin että en muista, niin minä sanoin kuitenkin oikeen, kuinka Mäkelä otti linjat ristiin, ja muistin ne paikat hywin, mistä ne otettiin, ja muistan ne vieläkin. Mutta en minä siirtämisestä mitään uskaltanut puhua. Ei se oikein ollut, mutta. . .“

„Mutta olito Hietasella mitään wihaa Mäkelään?“ kysyin minä.

„En minä hänen wihastansa mitään tiedä, entä syytä muuta kuin sen että hän oli aikonut luotsiksi tänne, mutta ei päässyt, kun Mäkelä oli wanhempi wirassa. Ja kun Mäkelä oli taitawa, raitis ja kelpo mies, ei hänen ohitsensa sopinut mennä.“

„Hyödyttikö se teko Hietasia mitään?“

„No hyödytti maar se. Se käwi niinkuin oli aijottukin. Kun Mäkelän päälle tuli niin raskas kanne, ei hän enää saanut tehdä wirkaa, ennenkuin asia selwiäisi. Ja kun Hietasen setä oli luotsiwanhus, pääsi Hietanen

siihen heti sijaan, ehkä kyllä olisi luullakseni ollut joku muukin yhtä oikeutettu siihen astumaan. Ja kun ei Mäkelällä ollut kuin yksi todistaja siihen, miten hän reimarin oli asettanut, mutta ei yhtään siihen, että sen olisi joku siirtänyt, pitkittyi asia, ettei tullut hänen syyttömyytensä ilmi. Wihdoin kuitenkin asia päättyi niin, että hän pääsi edeswastauksesta wapaaksi, kun ei sitäkään woitu todistaa, että hän sen itse olisi siirtänyt, mutta wiran hän menetti. Eikä hän sitä enää tarwinnutkaan. . . Hän kuoli sitte pian. . . Mutta riita oli niellyt waratkin.“

Ukon pää waipui alas.

„Eikö siitä rikoksesta koskaan ole mitään epäluuloa pidetty kenehenkään?“ minä kysyin.

„Epäluuloa kyllä luulemma on pidetty meidän päällemme. Hänen, siitä syystä, että hän weti hyötyä asiasta ja minun sen tähden että join niin kowin silloin. Mutta kuka olisi rohjennut puhua julkisesti, kylpä hän olisi kysynyt perään?“

„Mutta eihän Hietanenkaan kauwan sitä wirkaa pitänyt, tiedämmä?“

„Ei. Ei hänen tarwinnut, hän joutui sitte rikkaasen naimiseen. Häntä on aina onnistanut; minulla taa-

sen aina on ollut wastoilisuutta“, sanoi hän katkerammin, „mutta en sittenkään hänen kanssaan tuntoa waihtaisi. . . Hän on ollut arwossa pidetty mies ja on nyt wanhana tullut hurskaaksikin, mutta kowasydäminen hän minun mielestäni wieläkin on. Sentähden minä, juuri pyydänkin teidän tämän minun kuolemani jälkeen julkaisemaan, että se olisi hänelle kuin terwehdys haudasta, että hänenkin omatuntonsa, kun hän sen lukee, oikein heräisi ja sydämensä pehmenisi niin kauwan kuin armon aika on.“

Wieläkin uudistin lupaukseni.

Sydämmellisesti kiittäen poistui ukko.

Nyt olen lupaukseni täten, kanssapuheemme kertomalla, täyttänyt.

Joutsen-wanhus on jo useoita vuosia sitte mennyt lewolle. — Lewätköön rauhassa!

Ja tulkoon tässä kerrottu tunnustus rauhan siemeneksi toisenkin wanhuksen — omalletunnolle.